

การศึกษาความรู้การเตรียมความพร้อมก่อนตั้งครรภ์ในหญิงวัยรุ่น ตำบลมวกเหล็ก อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี

จิราวรรณ กล่อมเมฆ, ปร.ด.^{1*} นารี ญาณิสสร, วท.ม.² กิตติยาพร ยืนนาน, พย.ม.²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ ครอบครัวต่อเดือนของผู้ปกครอง กับความรู้การเตรียมความพร้อมก่อนตั้งครรภ์ในหญิงวัยรุ่นกับ กลุ่มตัวอย่าง คือ หญิง อายุ 10-19 ปี อาศัยในตำบลมวกเหล็ก จำนวน 138 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิตามสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล และความรู้การเตรียมความพร้อมก่อนตั้งครรภ์ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .91 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และสถิติ Spearman's Rank correlation Coefficients statistics

ผลการวิจัยพบว่า อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ครอบครัวต่อเดือนของผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์ทางบวก กับความรู้ในการเตรียมความพร้อมก่อนตั้งครรภ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = .459, p < 0.001$; $r = .438, p < 0.001$; $r = .212, p < 0.05$ ตามลำดับ)

จากผลการวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะว่า พยาบาลควรสร้างเสริมความรู้การเตรียมความพร้อมก่อนตั้งครรภ์ ในหญิงวัยรุ่น เพื่อความปลอดภัยและสุขภาพที่แข็งแรงทั้งมารดาและทารก

คำสำคัญ: การเตรียมความพร้อมก่อนตั้งครรภ์ หญิงวัยรุ่น

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์มิชชั่น มหาวิทยาลัยนานาชาติเอเชีย-แปซิฟิก เขตดุสิต กรุงเทพฯ

² อาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์มิชชั่น มหาวิทยาลัยนานาชาติเอเชีย-แปซิฟิก เขตดุสิต กรุงเทพฯ

* ผู้เขียนหลัก e-mail: Jirawan@apiu.edu

A study of Knowledge on Preconception among Adolescent Women at Muak Lek Subdistrict, Muak Lek District, Saraburi Province

Jirawan Klommek, Ph.D.^{1*}, Naree Yanissorn, MS.², Kittiyaporn Yuennan, M.N.S.²

Abstract

The research aimed to exam the relationship between the knowledge of preconception preparation among adolescent women with age, levels of education, and family monthly income. A multi-stage sampling method was used to recruit the sample of 138 adolescent women aged 10-19 years in Muak Lek Subdistrict. Research instruments included questionnaires to gather data for personal information and knowledge on preconception for adolescent women. The reliability coefficient was .91. Descriptive statistics and Spearman's Rank correlation Coefficients were used to analyze the data.

The results showed that age, levels of education, and family monthly income were positively correlated with knowledge of preconception preparation at significant level 0.05. ($r = .459$, $p < 0.001$, $r = .438$, $p < 0.001$, and $r = .212$, $p < 0.05$ respectively).

These findings suggest that nurses should apply these results to promote knowledge on preconception among adolescent women for promoting health and safety to mothers and neonates.

Key words: preconception, adolescent women

¹ Associate Professor, Ph.D., Mission Faculty of Nursing, Asia-Pacific International University, Dusit, Bangkok

² Lecturer, Mission Faculty of Nursing, Asia-Pacific International University, Dusit, Bangkok

* Corresponding author e-mail: Jirawan@apiu.edu

ความสำคัญของปัญหา

การเตรียมความพร้อมก่อนการตั้งครรภ์ เป็นการส่งเสริมให้คู่สมรสมีพฤติกรรมสุขภาพทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมให้มีความเหมาะสมก่อนมีบุตร (Ramkiattisak & Angsuwathan, 2020) มีการวางแผนการมีบุตร จำนวนบุตร เวลาที่เหมาะสมในการตั้งครรภ์ เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการตั้งครรภ์ และลดภาวะแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้น เมื่อมีการตั้งครรภ์ (Srisawat, 2021) และการคลอด ลดการเจ็บป่วยรุนแรง ลดภาวะทุพพลภาพ และอัตราการเสียชีวิต ของมารดาและทารก อันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในระยะยาว โดยข้อเท็จจริงจากองค์การอนามัยโลก พบว่าในแต่ละวันมีหญิงประมาณ 800 คน ทั่วโลกเสียชีวิตจากภาวะแทรกซ้อนของการตั้งครรภ์และคลอดบุตรที่มีความเสี่ยงร้อยละ 40 ของผู้หญิงตั้งครรภ์โดยไม่มีการวางแผน และร้อยละ 50 ของทารกที่ตายระหว่างการคลอด พบสูงที่สุดในแม่ที่อายุน้อย (Ramkiattisak & Angsuwathan, 2020) สอดคล้องกับรายงานการการตั้งครรภ์ในแม่วัยรุ่น พ.ศ.2567 พบว่าแม่วัยรุ่นตั้งครรภ์โดยไม่ตั้งใจ ร้อยละ 59.9 สาเหตุมาจากการคุมกำเนิดผิดพลาดหรือล้มเหลว ร้อยละ 77.3 จากการไม่ได้เตรียมป้องกันหรือคุมกำเนิดไว้ก่อน ร้อยละ 42.1 และจากการไม่มีความรู้เรื่องการป้องกันการตั้งครรภ์ ร้อยละ 4.3 (Eiamkong, Pantram, Sombat, & Chaemcham, 2024) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าหญิงวัยรุ่นส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ในการเตรียมความพร้อมก่อนตั้งครรภ์ และมีพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมก่อนตั้งครรภ์ยังไม่ดีเท่าที่ควร การตั้งครรภ์ขณะที่ยังไม่มีความพร้อมเป็นปัจจัยคุกคามคุณภาพประชากรในระยะยาว ทำให้เสียโอกาสทางการศึกษา หน้าที่การงาน รวมทั้งรายได้ในอนาคต การขาดความพร้อมในการเลี้ยงดูบุตร ส่งผลให้เด็กจำนวนหนึ่งถูกทอดทิ้ง หรือเติบโตมาอย่างไม่มีคุณภาพ (Ministry of Public Health, 2017) รัฐบาลตระหนักถึงความสำคัญของการส่งเสริมการเกิด และการเจริญเติบโตที่มีคุณภาพ เพื่อเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศ จึงกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ การพัฒนาอนามัยการเจริญพันธุ์แห่งชาติฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560 - 2569 ว่าด้วยการส่งเสริมการเกิดและการเจริญเติบโต อย่างมีคุณภาพ โดยมีเป้าประสงค์ที่สำคัญข้อหนึ่ง คือ เพื่อส่งเสริมการเกิดด้วยความสมัครใจ โดยที่การเกิดทุกรายต้องมีการวางแผน มีความตั้งใจและมีความพร้อมในทุกด้าน นำไปสู่การคลอดที่ปลอดภัย ทารกมีสุขภาพแข็งแรงพร้อมที่จะเติบโตอย่างมีคุณภาพ (Ministry of Public Health, 2021a) แต่จากสถานการณ์การตั้งครรภ์ของวัยรุ่นในประเทศไทย มีอัตราการคลอดมีชีพในหญิงอายุ 10-14 ปี เท่ากับ 0.8 ต่อพันคน และอัตราการคลอดมีชีพในหญิงอายุ 15-19 ปี เท่ากับ 21.0 ต่อพันคน ในปี พ.ศ. 2565 และพบร้อยละของเด็กแรกเกิดน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์มากในกลุ่มทารกแรกเกิดที่แม่มีอายุน้อยกว่า 20 ปี ทั้งในกลุ่มแม่อายุ 10-14 ปี และ 15-19 ปี ร้อยละ 19.3 และร้อยละ 13.1 ในปี พ.ศ. 2564 (Ministry of Public Health, 2023) แสดงว่าความรู้ในการเตรียมความพร้อมก่อนตั้งครรภ์ของหญิงวัยรุ่นยังเป็นปัญหาสำคัญในประเทศไทย

จากทฤษฎีระบบชีวนิเวศวิทยาของ Bronfenbrenner (1977) และ Lawang & Sunsern (2015) กล่าวถึงการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว ซึ่งเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นตลอดเวลา และมีอิทธิพลต่อการพัฒนา/ การปรับตัวของบุคคลในอนาคต ทำให้แต่ละคนมีการปฏิบัติที่แตกต่างกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำทฤษฎีนี้มาประยุกต์ใช้ศึกษา ปัจจัยลักษณะเฉพาะของบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับความรู้อันเกี่ยวข้องกับการเตรียมความพร้อมก่อนตั้งครรภ์ในหญิงวัยรุ่น เนื่องจากเชื่อว่าแต่ละบุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันและมีช่วงเวลาในการพัฒนาตนเองมากน้อยต่างกัน ซึ่งจากการศึกษาการตั้งครรภ์ของหญิงวัยรุ่น พบว่า อายุของหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นเป็นปัจจัยสำคัญที่สัมพันธ์กับการตั้งครรภ์ไม่ตั้งใจ โดยแม่วัยรุ่นที่อายุน้อยกว่า 15 ปี ตั้งครรภ์โดยไม่ตั้งใจสูงถึงร้อยละ 81.0 แม่วัยรุ่นที่อายุ 15-17 ปี ตั้งครรภ์โดยไม่ตั้งใจ ร้อยละ 69.8 แม่วัยรุ่นที่อายุ 18-19 ปี ตั้งครรภ์โดยไม่ตั้งใจร้อยละ 49.6 (Eiamkong et al., 2024) และพบว่า อายุ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้ในการเตรียมความพร้อมก่อนตั้งครรภ์ (Kaewpoung, Deoisres, Somroop, & Ngamchay, 2022) รวมทั้ง พบว่า ครอบครัวที่มีรายได้ต่ำเป็นปัจจัยเพิ่มโอกาสในการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่น (Sreein, 2021) และการศึกษาของ Kurniawati, Afyanti, Nasution, and Juliastuti (2023) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในประเทศรายได้น้อย มีความรู้การเตรียมความพร้อมก่อนตั้งครรภ์น้อยกว่าประเทศที่มีรายได้สูง

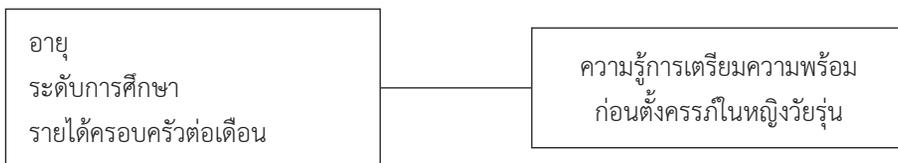
จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า ส่วนใหญ่ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการไม่ตั้งใจตั้งครรภ์ในหญิงวัยรุ่น (Eiamkong et al., 2024) การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลของการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรของสตรีวัยรุ่น (Tulayanisaka, Jeawkok, & Sattayarak, 2017) และสาเหตุการไม่คุมกำเนิดของแม่วัยรุ่นที่ไม่ตั้งใจตั้งครรภ์ (Eiamkong, & Kocharit, 2021) แต่จากการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยพบว่าการศึกษาปัจจัยเกี่ยวกับความรู้การเตรียมความพร้อมก่อนการตั้งครรภ์ในหญิงวัยรุ่นมีจำนวนน้อยและยังไม่ครอบคลุมความรู้ที่สำคัญสำหรับการป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ในกลุ่มหญิงวัยรุ่นทั้งในและต่างประเทศ ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้การเตรียมความพร้อมก่อนการตั้งครรภ์ในหญิงวัยรุ่น ตำบลมวกเหล็ก อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มหาวิทยาลัยนานาชาติเอเชีย-แปซิฟิก รับผิดชอบในการดูแลด้านสุขภาพของประชาชนในชุมชนนี้ ผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้จะเป็นข้อมูลให้ผู้บริหารการศึกษานำไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในการเตรียมความพร้อมก่อนตั้งครรภ์ให้เหมาะสมกับอายุของนักเรียน โดยมุ่งหวังให้หญิงวัยรุ่นมีความรู้ที่ถูกต้องก่อนการตั้งครรภ์ เพื่อส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีของครอบครัว และทารกที่เกิดมามีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์พร้อมที่จะเติบโตอย่างมีคุณภาพต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้การเตรียมความพร้อมก่อนตั้งครรภ์ในหญิงวัยรุ่นกับอายุ ระดับการศึกษา และรายได้ครอบครัวต่อเดือน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีระบบชีวิตในวัยเด็กของ Bronfenbrenner (1977) มาประยุกต์ใช้ศึกษาปัจจัยลักษณะเฉพาะของบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับความรู้การเตรียมความพร้อมก่อนตั้งครรภ์ในหญิงวัยรุ่น เนื่องจากเชื่อว่าแต่ละบุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันและมีช่วงเวลาในการพัฒนาตนเองมากน้อยต่างกัน จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ครอบครัวต่อเดือน มีความสัมพันธ์กับความรู้ในการเตรียมความพร้อมก่อนตั้งครรภ์ในหญิงวัยรุ่น กล่าวคือ หญิงวัยรุ่นที่อายุน้อย ระดับการศึกษาน้อย และครอบครัวที่มีรายได้ต่ำเป็นปัจจัยเพิ่มโอกาสในการตั้งครรภ์โดยไม่ตั้งใจของวัยรุ่น จากปัจจัยดังกล่าวทำให้หญิงวัยรุ่นส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ในการเตรียมความพร้อมก่อนตั้งครรภ์ หรือมีพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมก่อนตั้งครรภ์ยังไม่ดีเท่าที่ควร ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research)
ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ หญิงวัยรุ่นอายุ 10-19 ปี อาศัยในตำบลมวกเหล็ก อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี จำนวน 13 หมู่บ้าน รวมจำนวนทั้งหมด 497 คน
กลุ่มตัวอย่าง คัดเลือกจากประชากรที่ใช้ในการศึกษา กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณด้วยโปรแกรม G* Power 3.1 โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ $\alpha = 0.05$ อำนาจการทดสอบ (Power) = 0.95 และขนาดอิทธิพล (Effect size) ขนาดกลาง = .03 (Faul, Erdfelder, Buchner, & Lang, 2009) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 138 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบขั้นภูมิ (Multi-stage Sampling) ได้จำนวน 5 หมู่บ้าน จาก 13 หมู่บ้าน ประกอบด้วย หมู่ 1 บ้านหมาก

จำนวน 60 คน หมู่ 4 บ้านเหวลาด จำนวน 52 คน หมู่ 7 บ้านหลังเขา จำนวน 46 คน หมู่ 8 บ้านโชคชัยพัฒนา จำนวน 33 คน และหมู่ 9 บ้านแก่งหุ้ จำนวน 27 คน รวมจำนวนทั้งหมด 218 คน คำนวณกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วน ประกอบด้วย หมู่ 1 จำนวน 38 คน หมู่ 4 จำนวน 33 คน หมู่ 7 จำนวน 29 คน หมู่ 8 จำนวน 21 คน หมู่ 9 จำนวน 17 คน

เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมการวิจัย (Inclusion criteria) ดังนี้

1. หญิงวัยรุ่นที่มีอายุระหว่าง 10-19 ปี มีประจำเดือน และไม่เคยตั้งครรภ์
2. ฟัง อ่าน พูดภาษาไทยได้ และยินดีเข้าร่วมงานวิจัย

เกณฑ์คัดออก (Exclusion criteria) คือ หญิงวัยรุ่นอายุระหว่าง 10-19 ปี มีความพิการ มีบุตร หรือไม่มีประจำเดือน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยแบบสอบถามจำนวน 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน 3 ข้อ ประกอบด้วย อายุ ความรู้เรื่องการคุมกำเนิดตามการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่าง ให้ตอบว่ารู้ หรือไม่รู้ และรายได้ของครอบครัวต่อเดือน

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความรู้การเตรียมความพร้อมก่อนตั้งครรภ์ในหญิงวัยรุ่น พัฒนาจากการศึกษาพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมก่อนตั้งครรภ์ของหญิงวัยรุ่น เขตกรุงเทพมหานคร (Yuprasert, S., 2020) และคู่มือการเตรียมความพร้อมก่อนใช้ชีวิตคู่และก่อนตั้งครรภ์ (Ministry of Public Health, 2021b) จำนวน 40 ข้อ ตอบรู้ ได้ 1 คะแนน ตอบไม่รู้ ได้ 0 คะแนน ประกอบด้วย

- 1) ด้านร่างกาย จำนวน 14 ข้อ เช่น การนอนหลับ การออกกำลังกาย การได้รับวัคซีน รับประทานวิตามิน การตรวจเลือด เป็นต้น
- 2) ด้านจิตใจ จำนวน 8 ข้อ เช่น การหลีกเลี่ยงความเครียด ผักผ่อนคลายความเครียด สร้างความสุข เป็นต้น
- 3) ด้านสังคม จำนวน 7 ข้อ เช่น การจัดสิ่งแวดล้อม การได้รับคำแนะนำ การหาแหล่งสนับสนุนจากครอบครัว เป็นต้น
- 4) ด้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรม จำนวน 6 ข้อ เช่น หลีกเลี่ยงสารเสพติด บุหรี่ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และยา รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ เป็นต้น
- 5) ด้านเศรษฐกิจ จำนวน 5 ข้อ เช่น การเตรียมค่าใช้จ่ายต่าง ๆ จัดสรรรายรับ-รายจ่าย เป็นต้น

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือวิจัยได้รับการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of item objective congruence) ของแบบสอบถามความรู้การเตรียมความพร้อมก่อนตั้งครรภ์ในหญิงวัยรุ่น เท่ากับ .67-1.00 และตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.91

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

โครงการวิจัยผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการประเมินงานวิจัยด้านจริยธรรม (RRDC 2023-36) ของมหาวิทยาลัยนานาชาติเอเชีย-แปซิฟิก คณะผู้วิจัยอธิบายวัตถุประสงค์ วิธีการวิจัย ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัยอย่างละเอียดให้ผู้ปกครองและกลุ่มตัวอย่างเข้าใจเป็นอย่างดีก่อนที่จะตอบแบบสอบถาม โดยมีได้มีการบังคับ ชู่สัญญา หลอกลวง แต่ประการใด ผู้ปกครองและกลุ่มตัวอย่างมีสิทธิ์ที่จะปฏิเสธการตอบแบบสอบถามได้โดยไม่มีผลกระทบใด ๆ ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างจะถูกเก็บเป็นความลับ และจะเปิดเผยในภาพรวมที่เป็นการสรุปผลการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยเก็บข้อมูลเดือน ตุลาคม - พฤศจิกายน พ.ศ. 2565 โดยทำหนังสือขออนุญาตผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพสาขาน้อย ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพหลังเขา ขอเก็บข้อมูลที่หมู่ 1 บ้านหมาก, หมู่ 4

บ้านเหวลาด, หมู่ 7 บ้านหลังเขา, หมู่ 8 บ้านโชคชัย และหมู่ 9 บ้านแก่งหรุ ฌ ตำบลมวกเหล็ก อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี และขออาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) จำนวน 5 คน ทำหน้าที่ประสานกับผู้ปกครอง และกลุ่มตัวอย่าง และนำทางไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่บ้าน ที่ยินดีเข้าร่วมวิจัย ก่อนเก็บข้อมูลแจ้งผู้ปกครองและกลุ่มตัวอย่างรับทราบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประโยชน์ที่จะได้รับ และการพิทักษ์สิทธิ์ของผู้เข้าร่วมวิจัย จากนั้นผู้ปกครองและกลุ่มตัวอย่างเซ็นใบยินยอมการเข้าร่วมวิจัย ให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามในกระดาษด้วยตนเอง ขณะตอบแบบสอบถามหากมีข้อสงสัย สามารถถามคณะผู้วิจัยได้ตลอดเวลา ใช้เวลาทำแบบสอบถามประมาณ 15-20 นาที

วิเคราะห์ข้อมูล

ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS Version 22 และกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)
2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้การเตรียมความพร้อมก่อนตั้งครรภ์ในหญิงวัยรุ่นกับอายุ ระดับการศึกษา และรายได้ครอบครัวต่อเดือน ด้วย Spearman's Rank correlation Coefficients statistics เนื่องจากทดสอบตัวแปรอายุ รายได้ และความรู้การเตรียมความพร้อมก่อนตั้งครรภ์ในหญิงวัยรุ่นแล้ว พบว่า มีการกระจายแบบไม่ปกติ จึงใช้สถิตินอนพาราเมตริก และตัวแปรระดับการศึกษา เป็นระดับ ordinal

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคล ผลการวิเคราะห์ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง อายุเฉลี่ย 14.86 (SD = 2.79) ส่วนใหญ่อายุน้อยกว่า 16 ปี (ร้อยละ 59.40) เรียนชั้นมัธยมศึกษา (ร้อยละ 50.00) รองลงมา คือ ไม่ได้เรียนและเรียนชั้นประถมศึกษา (ร้อยละ 26.80) รายได้ครอบครัวต่อเดือน อยู่ระหว่าง 10,001 - 20,000 บาท (ร้อยละ 53.60) รองลงมารายได้อยู่ระหว่าง 1,000 - 10,000 บาทต่อเดือน (ร้อยละ 29.00) (ดังตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของหญิงวัยรุ่น (n = 138)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
อายุ (ปี) (Min = 10, Max = 19, Mean = 14.86, SD = 2.79)		
น้อยกว่า 16 ปี	82	59.40
16-19 ปี	56	40.60
ระดับการศึกษา		
น้อยกว่าชั้นมัธยมศึกษา (ไม่ได้เรียนและประถมศึกษา)	37	26.80
มัธยมศึกษา	69	50.00
มากกว่ามัธยมศึกษา (ปวช. ปวส. และปริญญาตรี)	32	23.20
รายได้ครอบครัวต่อเดือน (บาท) (Min = 1,000, Max = 100,000)		
น้อยกว่า 10,000 บาท	40	29.00
10,001 - 20,000 บาท	74	53.60
มากกว่า 20,000 บาท	24	17.40

2. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้การเตรียมความพร้อมก่อนตั้งครรภ์ในหญิงวัยรุ่น กับอายุ ระดับการศึกษา และรายได้ครอบครัวต่อเดือนของผู้ปกครอง พบว่า อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ครอบครัวต่อเดือนของผู้ปกครอง

มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้ในการเตรียมความพร้อมก่อนตั้งครรภ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = .459$, $p < 0.001$, $r = .438$, $p < 0.001$, และ $r = .212$, $p < 0.05$ ตามลำดับ) (ดังตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างอายุและระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง และรายได้ครอบครัวต่อเดือนของผู้ปกครอง กับความรู้การเตรียมความพร้อมก่อนตั้งครรภ์ในหญิงวัยรุ่น ($n = 138$)

ตัวแปร	อายุ	ระดับการศึกษา	รายได้ครอบครัวต่อเดือน	ความรู้การเตรียมความพร้อม
อายุ	1.00			
ระดับการศึกษา	.821***	1.00		
รายได้ครอบครัวต่อเดือนของผู้ปกครอง	.165	.237**	1.00	
ความรู้การเตรียมความพร้อมก่อนตั้งครรภ์ในหญิงวัยรุ่น	.459***	.438***	.212*	1.00

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$, *** $p < 0.001$

การอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้การเตรียมความพร้อมก่อนตั้งครรภ์ในหญิงวัยรุ่นกับอายุ พบว่า อายุมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้การเตรียมความพร้อมก่อนตั้งครรภ์ในหญิงวัยรุ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = .459$, $p < 0.001$) แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุมาก มีความรู้การเตรียมความพร้อมก่อนตั้งครรภ์มาก อธิบายได้ว่า หญิงที่มีอายุมากมีความพร้อมในการแต่งงานและมีบุตร ส่งผลให้สืบค้นข้อมูลความรู้การเตรียมความพร้อมก่อนการตั้งครรภ์ ทั้งจากบุคคลใกล้ชิด เช่น มารดา ญาติพี่น้องที่เคยตั้งครรภ์แล้ว หรือจากโซเชียลมีเดีย เพื่อป้องกันความเสี่ยงในระหว่างตั้งครรภ์ หลังคลอด และต้องการคลอดบุตรด้วยความปลอดภัย สอดคล้องกับการวิจัยของ Ayalew, Mulat, Dile, and Simegn (2017) พบว่า หญิงที่มีอายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไปมีความรู้ในการเตรียมความพร้อมก่อนตั้งครรภ์ มากกว่าหญิงที่มีอายุระหว่าง 15-24 ปี และสอดคล้องกับแนวคิดนิเวศวิทยาของการพัฒนามนุษย์ของ Bronfenbrenner (1977) ที่อธิบายว่า คนมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวในแต่ละช่วงอายุ ทำให้คนที่มีอายุมาก มีประสบการณ์ในการหาความรู้มากขึ้น

2. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้การเตรียมความพร้อมก่อนตั้งครรภ์ในหญิงวัยรุ่นกับระดับการศึกษา พบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้การเตรียมความพร้อมก่อนตั้งครรภ์ในหญิงวัยรุ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = .438$, $p < 0.001$) แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาสูง มีความรู้การเตรียมพร้อมก่อนตั้งครรภ์มาก อาจเป็นเพราะว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาสูง สามารถพิจารณาหาแหล่งข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและน่าเชื่อถือได้ หรือกล้าปรึกษาพ่อแม่ อาจารย์ หรือบุคคลที่ไว้วางใจ ทำให้มีความรู้การเตรียมพร้อมก่อนตั้งครรภ์มากขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยในประเทศออสเตรเลีย พบว่า หญิงอายุ 18-25 ปี ใช้โซเชียลมีเดีย เช่น Facebook, Instagram, Snapchat, and Tiktok ทุกสัปดาห์ค้นหาความรู้การเตรียมความพร้อมก่อนตั้งครรภ์ รวมทั้งส่งต่อความรู้การเตรียมความพร้อมก่อนตั้งครรภ์ให้กับครอบครัวและเพื่อน (Skouteris and savaglio, 2021) และสอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่า หญิงที่มีการศึกษาระดับสูง มีความรู้ในการเตรียมความพร้อมก่อนตั้งครรภ์ มากกว่าหญิงที่มีระดับการศึกษาน้อย (Ayalew et al., 2017)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้การเตรียมความพร้อมก่อนตั้งครรภ์ในหญิงวัยรุ่นกับรายได้ครอบครัว ต่อเดือน พบว่า รายได้ครอบครัวต่อเดือน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้การเตรียมความพร้อมก่อนตั้งครรภ์ในหญิงวัยรุ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = .212, p < 0.05$) แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ครอบครัวต่อเดือนสูง มีความรู้การเตรียมความพร้อมก่อนตั้งครรภ์มาก อาจด้วยเหตุผลที่ว่า ครอบครัวที่มีรายได้สูง อาจมีเวลาพูดคุยหรือให้คำแนะนำ เกี่ยวกับความรู้การเตรียมความพร้อมก่อนตั้งครรภ์ได้ ส่วนครอบครัวที่มีรายได้น้อย จำเป็นต้องให้ลูกช่วยทำมาหากิน เด็ก จึงไม่มีเวลาหาความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพตนเอง หรืออาจเกิดจากพ่อแม่ไม่มีเวลาดูแลลูกอย่างใกล้ชิด หรือคอย อบรมสั่งสอน ทำให้วัยรุ่นมีโอกาสตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ได้ สอดคล้องกับผลการศึกษาที่พบว่า ครอบครัวที่มีรายได้น้อย เป็นปัจจัยเพิ่มโอกาสในการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ของวัยรุ่น (Sreein, 2021) และการศึกษาของ Kurniawati et al. (2023) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในประเทศรายได้น้อย มีความรู้การเตรียมความพร้อมก่อนตั้งครรภ์น้อยกว่าประเทศที่มี รายได้สูง

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรส่งเสริมการเรียนรู้ด้านเพศศึกษา เกี่ยวกับการคุมกำเนิด การเตรียมพร้อมก่อนตั้งครรภ์ ควรจัดการ พยาบาลเชิงรุกโดยการสร้างเครือข่ายระหว่าง โรงเรียน ชุมชน และโรงพยาบาล เพื่อรณรงค์ให้ความรู้ และส่งเสริม การเข้าถึงบริการด้านอนามัยการเจริญพันธุ์
2. จากผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ในการคุมกำเนิด มีคะแนนเฉลี่ยความรู้การเตรียมความพร้อม ก่อนตั้งครรภ์ มากกว่ากลุ่มที่ไม่มีความรู้ในการคุมกำเนิด กลุ่มตัวอย่างที่กำลังศึกษาระดับปริญญาตรี มีความรู้การเตรียม ความพร้อมก่อนตั้งครรภ์มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้เรียน เรียนชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษา และประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และอายุมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้การเตรียมพร้อมก่อนตั้งครรภ์ในหญิงวัยรุ่น ดังนั้นควรส่งเสริมความรู้ การเตรียมความพร้อมก่อนตั้งครรภ์ เพื่อความปลอดภัยและสุขภาพที่แข็งแรงทั้งมารดาและทารก

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาความรู้การเตรียมความพร้อมก่อนตั้งครรภ์ในหญิงวัยรุ่นยังพบน้อย และการศึกษาครั้งนี้รวบรวม ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเฉพาะในตำบลมวกเหล็ก อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี ผลการศึกษาอาจแตกต่างจากสถานที่ อื่น ๆ เนื่องจากบริบทแตกต่างกัน ดังนั้นการศึกษาในครั้งต่อไปควรศึกษากับกลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่มากขึ้น เพื่อนำไปสู่ การสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนมากขึ้น
2. การศึกษาครั้งนี้ทำให้ทราบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อย มีความรู้การเตรียมความพร้อมก่อนตั้งครรภ์น้อย การวิจัยครั้งต่อไป ควรพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความรู้การเตรียมความพร้อมก่อนตั้งครรภ์ทั้งหญิงและชาย เพื่อส่งเสริม การตั้งครรภ์ที่มีคุณภาพเมื่อถึงวัยที่เหมาะสม

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณ คณะพยาบาลศาสตร์มิชชั่น และมหาวิทยาลัยนานาชาติเอเชีย-แปซิฟิก ที่สนับสนุนเวลา และงบประมาณในการทำวิจัยครั้งนี้

References

Ayalew, Y., Mulat, A., Dile, M., & Simegn, A. (2017). Women's knowledge and associated factors in preconception care in adet, west gojjam, northwest Ethiopia: A community based cross sectional study. *Reproductive Health, 14*(15), 1-10.

- Bronfenbrenner, U. (1977). Toward an experimental ecology of human development. *American Psychologist*, 32, 515-531.
- Eiamkong, P., & Kocharit, K. (2021). *Teenage pregnancy surveillance report, Thailand 2021*. Nonthaburi: Bureau of Reproductive Health, Department of Health, Ministry of Public Health. Retrieved from https://rh.anamai.moph.go.th/web-upload/7x027006c2abe84e89b5c85b44a692da94/m_magazine/35435/3331/file_download/d618f313b0007cf9244f16418e60f6dd.pdf
- Eiamkong, P., Pantram, T., Sombat, S., & Chaemcham, W. (2024). *Teenage pregnancy surveillance, Thailand 2024*. Nonthaburi: Bureau of Reproductive Health, Department of Health, Ministry of Public Health. Retrieved from https://rh.anamai.moph.go.th/web-upload/7x027006c2abe84e89b5c85b44a692da94/m_magazine/35435/5046/file_download/6be7e9b8d4a4f420f3d6c53e451e2dd3.pdf
- Faul, F., Erdfelder, E., Buchner, A., & Lang, A.G. (2009). Statistical power analyses using G*Power 3.1: Tests for correlation and regression analyses. *Behavior Research Methods*, 41(4), 1149-1160.
- Kaewpoung, S., Deoisres, W., Somroop, A., & Ngamchay, C. (2022). Factors Influencing intention to change preconception lifestyle among reproductive age women. *The Journal of Faculty of Nursing Burapha University*. 26(2), 57-66. [In Thai]
- Kurniawati, W., Afyanti, Y., Nasution, A. N., & Juliastuti, D. (2023). Preconception care knowledge and information delivery modes among adolescent girls and women: A scoping review. *Korean Journal of Women Health Nurses*, 29(1), 12-19.
- Lawang, W., & Sunsern, R. (2015). PPCT Model: Bioecological model for developing health of people with chronic conditions in the community. *Journal of the Royal Thai Army Nurses*, 16(2), 15-20.
- Ministry of Public Health. (2017). *The national strategy for the prevention and solution of adolescent pregnancy issues (2017-2026) under the adolescent pregnancy prevention and solution act B.E. 2559 (2016) (2nd ed.)*. Bangkok: Theppenwanis Printing Press.
- Ministry of Public Health. (2021a). *A mid-term evaluation of the second national reproductive health policy and strategies (2560 - 2569 B.E.) to promote quality of birth and growth*. Bangkok: Kaew Chao Chom Media and Printing Center, Suan Sunandha Rajabhat University.
- Ministry of Public Health. (2021b). *Preparing for pregnancy and pregnancy to cope with the COVID-19 pandemic situation*. Retrieved from https://rh.anamai.moph.go.th/web-upload/7x027006c2abe84e89b5c85b44a692da94/202203/m_magazine/33336/3327/file_download/050d3388d29a80ec5e0e282ea7c67637.pdf
- Ministry of Public Health. (2023). *Annual report 2023 Bureau of Reproductive Health*. Retrieved from <https://rh.anamai.moph.go.th/th/departement-yearly-report/Download/?did=215925&id=115401&reload=>

- Ramkiattisak, M., & Angsuwathan, S. (2020). *Guidelines for providing pre-marital and pre-pregnancy preparation services*. Nonthaburi: Department of Health, Ministry of Public Health. Retrieved from https://rh.anamai.moph.go.th/web-upload/7x027006c2abe84e89b5c85b44a692da94/m_magazine/33336/1011/file_download/12da4203af7ee62187a7d6e30f9d2bcc.pdf
- Skouteris, H., & Savaglio, M. (2021). The use of social media for preconception information and pregnancy planning among young women. *Journal of Clinical Medicine*, 10, 3-11.
- Sreein, S. (2021). Predicting factors of unintended pregnancy among adolescents in amphoe tha yang, Phetchaburi province. *Journal of Prachomklao College of Nursing, Phetchaburi province*, 4(1), 68-81. [In Thai]
- Srisawat, K. (2021). *Nursing for pregnancy*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Tulayanisaka, C., Jeawkok, J., & Sattayarak, W. (2017). *Factors that influence the outcome of pregnancy premature puberty of teenage girls in Phatthalung province*. The 8th Hat Yai National and International Academic Conference on June 22, 2017, Hat Yai University, Songkhla. Retrieved from <https://bit.ly/3Sz7dbb>
- Yuprasert, S. (2020). *A study of pregnancy preparation behavior among reproductive-aged women in Bangkok*. Retrieved from https://mwi.anamai.moph.go.th/th/mwi-research/download?id=87182&mid=36865&mkey=m_document&lang=th&did=28110